

FARKAS JENŐ *ROMÁN NYELVTAN* (2007) CÍMŰ KÖNYVÉNEK SAJTÓVISSZHANGJA

Péntek János, egyetemi tanár, az MTA külső tagja

Román nyelvtan – magyarul, magyaroknak

(Farkas Jenő: *Román nyelvtan*, Palamart Kiadó, 2007, 232. oldal)

Hogy mit jelenthet valamely nyelv *idegen* vagy *nem idegen* minősítése a nyelvésznek, a nyelvpedagógusnak, a laikusnak vagy a politikusnak, azt éppen a román nyelv oktatása körül Romániában mostanában folyó szenvedélyes viták jelzik. A többségi politikusok és az oktatási hatóság számára több mint nyolc évtizede fontosabbak az *idegen* jelző konnotációi, mint annak tudomásul vétele, hogy a nyelvpedagógiában éles a határ az *anyanyelv-pedagógia* és az *idegen nyelvek oktatásának metodikája* között. A konnotációk hatalma miatt válik aztán eredménytelenné a román nyelv oktatása a magyar iskolákban, ennek a következménye a magyarok magyar–román kétnyelvűségének alacsony szintje és felcserélő jellege.

A nyelvpedagógiának tehát mindenképpen választania kell az *anyanyelv* és az *idegen nyelv* módszertana között, noha kétségtelen, hogy a román a magyarok számára az egyik leginkább ismerős a sok ismeretlen más nyelv közül. Elsősorban az teszi ismerőssé, hogy környezeti nyelvként gyakran találkozunk vele, különösen a nyelvterület keleti felében; aztán az is, hogy – mint Tamás Lajos és mások munkáiból tudjuk, és közvetlenül is tapasztaljuk – sok benne a hungarizmus, a magyar eredetű elem. A nyelvtanulás, a nyelv ismerete és használata alapján válik aztán igazán ismerőssé.

Voigt Vilmos írta le, és bizonyította néhány frappáns példával a következőket: „Köztudott tény, hogy egy nyelvet igazán mélyen csak az ismerhet fel/meg, aki azt belülről tanulta meg, „mindennap” használja. ... // Köztudott tény az a paradoxon is, hogy egy nyelvet igazán mélyen csak az ismerhet fel/meg, aki azt kívülről tanulta meg. Aki számára mindvégig új, idegen, furcsa, váratlan jelenség marad.”¹ Farkas Jenő *Román nyelvtanában* (Palamart Kiadó, 2007) szerencsés módon mintha egyszerre érvényesülne ez a „belülről” és „kívülről” szemlélet, amely a román nyelv szerkezetének és működésének mélyebb és árnyaltabb megismerését teszi lehetővé. Egyaránt tükröződik benne a szerző reflexszerűen működő spontán nyelvérzéke és a nyelvi jelenségek tudatos, mélyre ható filológiai és grammatikai elemzése.

Ha ezt a munkát tisztán elméletinek, rendszernyelvészetinek tekintjük, akkor a szerzőt a romanisztika korábbi nagy nemzedékének sorába kell helyeznünk, azokkal a jeles magyar nyelvészekkel, filológusokkal egy sorba, akik behatóan foglalkoztak román nyelvtörténeti, stilisztikai, nyelvföldrajzi stb. kérdésekkel (Gáldi László, Tamás Lajos, Bakos Ferenc, Király Ferenc, Márton Gyula). Farkas Jenő *Román nyelvtana* azonban grammatikai munkaként sem

¹ A magyar mint egy „idegen” nyelv Európában. In: *A magyar mint idegen nyelv és a hungarológia oktatása az Európai Unió csatlakozás jegyében*. Balassi füzetek 1. Balassi Bálint Intézet, Budapest, 2003. 119-20.

deskriptív, hanem preskriptív is, azaz normatív és alkalmazott nyelvészeti, mert céltudatosan román nyelvkönyv is. Ennek a célnak megfelelően rendszeres benne a *nyelvhelyességi és helyesírási tudnivalók* kiemelése, rendszeresek a *gyakorlatok* (amelyeknek a megoldását is ellenőrizheti a könyv használója). Mindjárt hozzá kell ehhez fűznöm (tényként, és nem a szerző mentségére), hogy a magyartól elérően a románban megszokott az, hogy a grammatika normatív jellegű (ezt rendszerint el is várják az ilyen munkáktól); mint ahogy a nyelvészek vagy az elit értelmiség köréből sem kifogásolja senki a nyelvhelyességgel kapcsolatos igények hangoztatását, a nyelvművelést. A közéleti szereplőktől, a professzionális beszélőktől (bemondóktól, riporterektől) elvárják „a helyes” nyelvhasználatot; a sajtóban, televízióban rendszeres a közéleti szereplők durva nyelvi hibáinak szóvá tétele, sőt kipellengérezése.

Normatív nyelvtanként és nyelvkönyvként Farkas Jenő nyelvtana azt a közel félszázados kiesést pótolja, amely három kolozsvári szerző, Ádám Zsigmond, Balázs János és Balázs László 1960-ban megjelent munkája után következett. Hadd tegyük ehhez hozzá azt is, hogy a színvonalas, igényes magyar nyelvű román nyelvtan hiányát és a szótárak hiányát leginkább szintén a román nyelv iskolai oktatása szenvedte meg, de az egyetemi oktatás is: a kizárólag román oktatásba kényszerült magyar anyanyelvű hallgatóknak segédkönyveik sem voltak, amelyekből önszorgalomból gyarapíthatták, mélyíthették volna nyelvtudásukat.

Noha ezt a címlap nem jelzi, a tartalomjegyzék és az előszó tájékoztat róla, hogy ami most megjelent, első része egy román nyelvtannak. Egy, az eligazodáshoz elengedhetetlenül szükséges rövid tájékoztatás után a betűkről, a hangokról, hangsúlyról, szótagról és a helyesírás legújabb változásairól az I. kötet a román nyelv morfológiájának a leírását adja a változó alakú és a változatlan alakú szófajok rendjében. A szerző ígérete szerint az ezt követő II. kötet tartalmazza majd a fonológiát és a mondattant. Ez a tagolás a leírás hagyományos rendjétől sem tér el, a nyelvtanuló is könnyen eligazodik benne, ugyanakkor követi azt a szemléletet, amely a legújabb, 2005-ös kiadású román akadémiai nyelvtanban is érvényesül: a működő nyelvi rendszer dinamikájának funkcionális megközelítését, a beszélt nyelv tényeinek fokozottabb figyelembe vételét. A szerző nagyon jól használta ki azt a szakmai szempontból ritkán adódó szerencsés helyzetet, hogy néhány évnyi eltéréssel, mégis szinte egyidőben jelentek meg a magyar nyelv és a román nyelv hasonlóan igényes és hasonló szemléletű modern grammatikái. Farkas Jenő szemléletében is ezekhez igazodott, jelentősen megújítva ezzel nyelvkönyvének szemléletét, terminológiáját stb. A fokozottabb szakmai elvárásoknak tesz eleget, amikor *bölcsészhallgatók és tanárok figyelmébe* ajánlva külön kiemelt részekben foglalja össze a grammatikai leírásra vonatkozó tudnivalókat és a két nyelv adott jelenségének, kategóriájának kontrasztív bemutatását. Érdeme, hogy különös gondot fordít a terminusok értelmezésére.

Alapvetően fontos, hogy a nyelvoktatásnak ez a tudományos igényű kézikönyve nemcsak a korszerű román és magyar grammatikákkal van szinkrónban, hanem a mai román nyelv beszélt és írott nyelvi változataival is. A szerző szélesebb körű irodalmi tájékozódásának köszönhető, hogy példaként szolgáló nyelvi anyaga részben a klasszikus és a mai román irodalom legjobb szövegeiből való, a kontrasztív anyag pedig a legkiválóbb fordításokból, ezt egészítik ki forrásként az újságok, folyóiratok, a rádió- és tévéműsorok interneten elérhető szövegei.

A több évtizedes kiesés után Farkas Jenő grammatikája és nyelvkönyve korszerűségével, megbízható és meggyőző magyarázataival, elemzéseivel további tankönyveknek, nyelvkönyveknek

lehet megbízható forrása. Korántsem csak a magyarországi nyelvtanulókra és nyelvvizsgázókra gondolok, hanem az erdélyi oktatásra is. A magyar–román kétnyelvűségnek, mint az előzőekben utaltam rá, az a fő baja, hogy alacsony szintű és felcserélő jellegű (a két jellegzetesség persze összefügg egymással). Farkas Jenő *Román nyelvtana* a magas szintű nyelvtudás, nyelvtanítás eszköze lehet, és így a magas szintű kétnyelvűségé is. A romániai magyar oktatásban nincsenek a román nyelv tanítására speciálisan fölkeszített pedagógusok, és nincsenek ilyen célú tankönyvek. Bízhatunk benne, hogy ez a könyv az egyéni nyelvtanuláson kívül mindkettőnek eszköze, forrása és mintája lehet.

(Részlet egy hosszabb tanulmányból)

Prof. dr. GH. CHIVU, akadémikus

Bukaresti Tudományegyetem
Universitatea Bucuresti

Farkas Jenő: Román nyelvtan (2007)

Profesorul Farkas Jenő este un cunoscut specialist în istoria literaturii române contemporane, un traducător avizat din limba română în limba maghiară și un cadru didactic apreciat pentru activitatea desfășurată în cadrul Catedrei de limba română de la Universitatea „Eötvös Loránd” din Budapesta. Contribuțiile Domniei sale, atât în plan științific, cât și în plan didactic sunt bine cunoscute și în mod justificat apreciate atât în Ungaria, cât și în România. Iar distincțiile și titlurile primite, deopotrivă culturale și științifice, argumentează suplimentar această apreciere.

De mai mulți ani, dr. Farkas Jenő s-a apropiat constant de o nouă subramură a disciplinei filologice, predarea limbii române vorbitorilor de limba maghiară. A fost desigur o consecință a constatărilor făcute cu privire la nivelul de cunoaștere și de utilizare a românei de către studenții înscriși la cursurile Catedrei de limba română a Universității „Eötvös Loránd” din Budapesta, dar și o afirmare a capacității sale de a promova și în acest fel limba română în cadrul școlilor de toate gradele din Ungaria.

Prima lucrare din acest nou domeniu de preocupări, publicată în anul 2005, a fost ***Román nyelvvizsga írásbeli feladatok***, (Exerciții pentru atestatul de limbă română la proba scrisă) examneulun valoros și bine primit volum de exerciții de limba română, destinat elevilor români din Ungaria și celor care doresc să obțină atestatul de limba română. Continuând preocupările de promovare a limbii române și de facilitare a accesului vorbitorilor de limbă maghiară la problemele gramaticii românești, Farkas Jenő a tipărit în 2007 o nouă lucrare, intitulată ***Román nyelvtan***. (Gramatica română) Avându-i ca destinatari, alături de elevii, respectiv de adulții care învață românește, pe profesorii care predau limba română, Farkas Jenő oferă, prin această ultimă carte, informațiile teoretice de bază necesare pentru a înțelege structura morfologică a românei literare actuale și pentru a depăși dificultățile cauzate de diferențele existente, din punct de vedere structural, între limbile română și maghiară. Iar numeroase exerciții aplicative ajută la fixarea și verificarea achizițiilor teoretice. Lucrarea aceasta poate servi la elaborarea noii programe de predare a limbii române în școlile cu predare în limbile naționalităților din România și din Ungaria.

Primirea excelentă de care s-au bucurat cel două cărți ale profesorului Farkas, atât în Ungaria, cât și în România (în revistele de specialitate au apărut deja câteva recenzii laudative, iar altele sînt acceptate spre publicare), arată că ele corespund unor nevoi reale ale școlilor din cadrul comunităților românești din Ungaria, dar și din cadrul comunităților maghiare din România. Ar fi de aceea de dorit ca, pe baza lucrărilor deja publicate, autorul să elaboreze un curs practic de limba română, și să continue cartea intitulată **Román nyelvtan** cu un volum de exerciții aplicative. (2008)

dr. Tódor Erika Mária, EMTE-Sapientia, Csíkszereda

<http://rmpsz.ro/uploaded/tiny/files/magiszter/2007/osz/24.pdf>

Farkas Jenő: Román nyelvtan, Palamart Kiadó, 2007.

Napjaink nyelvészeti kutatásaiban a modern nyelvszemléleti irányelvek térhódításával, a kontrasztivitás elveire alapuló leíró munkák szinte feledésbe merültek, bár szükségességük hangsúlyozása akár közhelynek is nevezhető. A román és a magyar nyelv összehasonlító leírásában mérföldkőnek nevezhető az az átfogó és árnyalt nyelvi jelenségeket bemutatására alapuló könyv, amely Ádám Zsigmond, Balázs János és Balázs László kolozsvári nyelvészek nevéhez kapcsolódik és 1960-ban megjelent tanulmányukhoz². Míg az említett írás a magyar nyelvi alapokról kiindulva ismerteti a két nyelv azonos és különböző jelenségeit, egy hasonló próbálkozásra hívja az érdeklődőt Stefan Házy³ könyve, ez esetben román nyelvre alapozó összehasonlítás által.

Farkas Jenő *Román nyelvtan* című könyve ezen hagyomány folytatásába sorolható. Természetesen a szerző multikulturális szemlélete, elmélyült nyelvismerete, gazdag olvasói élménye és remek fordítói készsége egyedi módon kivetítődik a könyvben bemutatásra kerülő tartalom kezelésére, sajátos arculatot adva a nyelvi ismerethálózat érdeklődésfelkeltő bemutatásának. A Parlament Kiadó gondozásában 2007-ben megjelent könyv egy átfogó munka része, ugyanis a 231 oldalas könyv a román nyelv szófajainak összehasonlító bemutatására vállalkozik, a fonológia és mondattan egy külön kötet témáját képezi.

E könyv lapozgatása során az új és régi találkozásának lehetünk tanúi, ugyanis a leíró nyelvtan ízében jelen vannak a funkcionális szemlélet elemei, a nyelvi jelenségek anyanyelvre visszacsatoló bemutatásában pedig a Román Tudományos Akadémia által 2005-ben kiadott új akadémiai román nyelvtan, valamint az új helyesírási, helyes kiejtési szabályok érthetőbbé tételére összpontosít. A nyelvet a maga rendszerében, ugyanakkor átalakulásában szemlélő szerző könyvének újszerű, sajátos elemei közül most csak néhányat emelnék ki:

- A bemutatott jelenségek nyelvhasználatra alapuló példázása
- Változatos nyelvi regiszterekre alapuló szemléltetés
- A régi és mai nyelv szemléltető értékének érvényesítése a magyarázatok keretében
- Az irodalmi és nem irodalmi szövegek ésszerű kezelése, mind a jelenségek ismertetése, mind ezek gyakoroltatása során

² Ádám Zsigmond, Balázs János, Balázs László: *Helyesen románul. Nyelvtani ismeretek, gyakorlatok*, Tudományos Könyvkiadó, Bukarest, 1960.

³ Házy, Stefan: *Gramatica contrastivă*, Studium, Kolozsvár, 1999.

- A nyelvhasználati nehézségeket kiemelő és megértésük könnyítését elősegítő magyarázatok
- A nyelvtani jelenségek nyelvtörténeti szemléltetése.

A könyv tartalmi felépítésének logikáját követve láthatjuk, hogy elsődleges rendezői elve a kontrasztivitás intenzitása, ezért a szerző sokak számára meglepő módon a fonológiai bevezető fejezet után a könyvet a névelő alapos elemzésével folytatja, mivel vallomása szerint „a román és magyar nyelv között a legjelentősebb eltérés az, hogy a románban három nemet különböztetünk meg” (29 old.) A nembeli és számbeli egyeztetési nehézségek megértésében éppen a névelő, majd a főnév és névmás ragozásának bemutatása tölt be kulcsszerepet. Ezt követi majd az ige, névmás, melléknév, számnév, részletes ismertetése. A könyv második fele a változatlan alakú szófajok tárgyalásával foglalkozik, azaz az előljárószó, a határozószó, a kötőszó és indulatszó bemutatásával.

Ezt követi a gyakorlatok megoldásának alapos magyarázata és az ajánlott szakirodalom. A könyv második részéből külön kiemelném az előljáró helyes használatára javasolt megközelítéseket, magyarázatokat, amelyek a magyarul beszélő és gondolkodó ember számára sok pontatlanságot okozhatnának a román nyelv használatában.

Egyszerű, érthető tárgyalása révén külön tartalmi segítségnek tekinthető a román nyelv tanulásszervezése számára az olyan jelenségek frappáns bemutatása, mint például a vonzó névmás használatában megjelenő hibák, a főnév tőhangváltása, nőnemű főnév képzése, stb. Ezen leírások jó megoldásokat biztosítanak a nyelvoktató tanároknak is a jelenségek minél hatékonyabb megmagyarázásában.

Bár a könyv címe egy leíró nyelvtan elvárásait körvonalazhatja az olvasóban, elmélyültebb olvasása során láthatóvá válik, hogy nem metanyelvi „monológrol” van szó, ugyanis a szerző figyelembe veszi az esetleges érdeklődők sokféleségét. Ezért egy-egy nyelvtani jelenség ismertetése után gyakran jelennek meg csak *bölcsészhallgatók és tanárok figyelmébe ajánlott információk*, ugyanakkor a gyakorlatok esetében is differenciál, mégpedig nagyon jól meghatározott céllal: elkülöníthetőek a nyelvi jelenségek felismerésére irányuló feladatok, a bemutatott nyelvi információ készségealapú gyakoroltatását célzó feladatok, valamint a nyelvi tudatosság kialakítására összpontosító gyakorlatok.

A szerző oly annyira összpontosít a nyelvi jelenségek minél átfogóbb bemutatására, hogy néha apróbb pontatlanságokról meg is feledkezik. Így például, a román nyelvben a nyelv egységei a fonéma, a morféma, a szó, a mondat, a nyilatkozat vagy a szöveg (lásd 17 old), míg a magyarban ezen elemek közül éppen a szöveg jelentéshordozó szintje nem kerül megemlítésre. Ugyanakkor a feladatok megfogalmazásában is előfordulnak olyan elemek amelyek megnehezíthetik egy esetleges nyelvtanuló munkáját. Ilyen például az a feladat, amikor olyan fogalmak használatát is gyakoroltatja, amelyek csak később kerülnek bemutatásra (pl. A névelő esetének meghatározása az első rögzítő gyakorlatsorban, annak ellenére ennek bemutatására csak a későbbiekben került sor.), valamint az összetett szókapcsolatok használata (pl. Cina cea de taină) az első fejezetben, közvetlenül a névelő bemutatása után.

Úgy gondolom, hogy mind a könyv felépítésének belső logikája, mind az említett gyakorlatok egy bizonyos típusú olvasót szólíthatnak meg, aki elsősorban a román nyelvről szeretne többet megtudni, vagy eddigi ismereteit rendszerezni, elmélyíteni, ugyanis e könyv

értő olvasása filológiai ismereteket (és gondolkodásmódot) feltételez. Természetesen ez összhangban van a szerzői véleménnyel is miszerint „aki nem ismeri alaposan a nyelvtani szabályokat... az más nyelveken is csak legfeljebb dadog egy életen át”.

Összegezve az elmondottakat, azt gondolom, hogy jelen tudományos igényességgel és pedagógiai érzékkel elkészített munka szakmai referenciát képezhet az összehasonlító kutatások szakembereinek. Ugyanakkor a Romániában működő magyar tannyelvű iskolák számára előkészületben levő román nyelv és irodalom tantervek és tervezett tankönyvek esetében fontos segédeszközként hasznosítható. Nem utolsó sorban hasznos szakirodalomnak vélem és figyelmébe ajánlom ezt a könyvet mindazon tanárok számára, akik bár a kommunikatív oktatási stratégiák elveit követik, a kontrasztivitás magyar szaknyelvét és szemléletét beépíthetik a román másodnyelvként való oktatásába.

Ramona Ghiță

**Farkas Jenő, *Román nyelvtan*, Palamart Kiadó, 2007, 232 p.
Megjelent a *Limba Română* című folyóiratban 1/2008, 104-106.o.**

Farkas Jenő, profesor la ELTE (*Eötvös Loránd Tudományegyetem*), Budapesta, doctor în litere din 1986 și deținător al titlului onorific de doctor în filologie din anul 1997, este un nume de marcă a lingvisticii maghiare de astăzi, datorită numeroaselor cărți, traduceri și participării la conferințe internaționale privitoare la studiul limbilor română, franceză și maghiară.

Lucrarea intitulată *Román nyelvtan* („Gramatica limbii române”), apărută la Editura Palamart, în anul 2007, este o sinteză cu caracter descriptiv, clară, coerentă, nuanțată, ușor de consultat, a morfologiei limbii noastre în perspectivă sincronică, adresată atât elevilor și studenților maghiari, cât și profesorilor care predau limba română.

Pornind de la o bibliografie cuprinzătoare, numărând 36 de studii (p. 227, 228), autorul a echivalat terminologia specifică limbii române cu cea specifică gramaticii limbii maghiare, alegând ca puncte de reper *Gramatica pentru toți* (2001) de Mioara Avram, *Gramatica limbii române*, vol. I (coord. Valeria Guțu Romalo, 2005), *Magyar grammatika* (coord. Keszler Borbála, 2000), *Magyar nyelv* (coord. Kiefer Ferenc, 2006).

Informația este prezentată gradat din punct de vedere metodic.

Primul capitol este consacrat prezentării regulilor ortoepice, prin compararea sunetelor limbii române cu cele ale limbii maghiare, prin corecta marcarea a accentului, prin sistematizarea regulilor de despărțire în silabe.

În acest capitol, ca și în întreaga lucrare, autorul a selectat un mare număr de exemple, atât pentru o mai bună înțelegere a regulilor, cât și pentru dezvoltarea vocabularului cititorilor,

menționându-se în paranteze traducerea literară a termenului în limba bază și traducerea literală a sintagmei sau a cuvântului compus în vederea înțelegerii logicii lui interne.

Partea cea mai consistentă a lucrării, *Alaktan* („Morfologie”), este constituită din zece subcapitole, ordonate după criteriul flexionar în două grupuri distincte: *Változó alakú szófajok* („Părți de vorbire flexibile”, p. 29-188) și *Változatlan alakú szófajok* („Părți de vorbire neflexibile”, p. 189-208).

La prima vedere, lucrarea pare o prezentare tradițională a părților de vorbire deja cunoscute cititorului: articol, substantiv, verb, pronume, adjectiv, numeral, prepoziție, adverb, conjuncție, interjecție, dar, față de gramaticile adresate celor ce studiază româna ca limbă maternă, conține o abordare nouă, date fiind divergențele dintre limba-bază și limba-țintă. Definițiile și explicațiile sunt date în limba maghiară, ceea ce permite o înțelegere mai rapidă și mai adecvată a textului de către utilizatorii ce vorbesc această limbă.

Autorul a preluat clasificările foarte atent elaborate din *Gramatica limbii române* (2005). Aceasta îi permite cititorului să încadreze respectivul termen (substantiv, adjectiv, verb etc.) într-o anumită subclasă în funcție de punctele de reper date. Se prezintă, totodată, în paralel, regulile care pun în evidență diferențele structurale dintre cele două limbi (absența genului și a cazului în maghiară, organizarea pe diateze a verbelor românești, reluarea complementului direct și a celui indirect prin clitice etc.), modul diferit de prezentare a aceluiași fenomen lingvistic în cele două limbi, precum și mijloace de verificare a corectitudinii soluției date.

Exemplele selectate din operele unor scriitori consacrați (Mihail Kogălniceanu, Calistrat Hogaș, Mihai Eminescu, Ion Creangă, I. L. Caragiale, Ioan Slavici, Duiliu Zamfirescu, Mateiu I. Caragiale, Camil Petrescu, Mircea Eliade, Nicolae Steinhardt, Ștefan Bănuțescu, Fănuș Neagu, Dumitru Țepeneag, Mircea Cărtărescu, Gabriela Adameșteanu, Ioan Groșan), cât și din ziare și din emisiuni radio-tv, nu reflectă doar limba română literară, ci și pe cea colocvială.

Regulile ilustrate prin citate sunt explicate clar, logic și concis, la sfârșitul fiecărei clase autorul propunând un set de exerciții diverse (itemi cu alegere multiplă, itemi semiobiectivi, itemi cu întrebări structurate, itemi de tip rezolvare de probleme) și rezolvările corecte ale acestora, în vederea fixării cunoștințelor asimilate.

La sfârșitul fiecărui subcapitol sunt abordate problemele ortografice referitoare la partea de vorbire în cauză; dificultățile legate de ortografie sunt generate de cauze multiple, de la schimbarea regulilor de scriere corectă (p. 24), la oscilațiile produse de pătrunderea în limbă a neologismelor engleze (p. 74), sau la cele specifice exprimării populare concise (ex. *taică-tu* – p. 74). Informațiile privind fenomenele ortografice implică atât planul morfologic, cât și cel semantic (omografe, omofone, omonime parțiale sau totale, sinonime parțiale sau totale etc.), conferă studiului un caracter aplicativ.

Pornind de la diferențele existente între cele două limbi, autorul insistă asupra dificultăților majore întâlnite în traducere, iar alegerea exemplilor, chiar și în celelalte capitole, nu s-a făcut în mod aleatoriu, ci în măsura în care exista riscul ca termenul să fie folosit eronat, menționându-se între paranteze trăsăturile divergente.

Dacă stilul oral îl interesează pe cititor prin formele specifice limbajului colocvial, nu mai puțin importante sunt variantele specifice codului scris: stilul oficial, deseori întâlnit în publicistică (de ex. *prim-ministru*, p. 73), stilul epistolar și cel administrativ (în cereri), oferindu-i-se, astfel, receptorului cărții, formule specifice (p. 59).

Autorul își propune de asemenea explicarea formei de dicționar a cuvintelor și a indicațiilor care o însoțesc, mai ales în cazul verbului, pentru că în maghiară, pe lângă alte trăsături (de ex. tranzitivitate), se menționează forma de indicativ prezent persoana a III-a singular, pe când în română apare forma de infinitiv, oferind astfel un mijloc de orientare și de verificare a cititorului interesat de studiul limbii române (p. 76).

Constatările formulate anterior arată că *Román nyelvten* nu servește doar celor care studiază limba română, ci și cunoscătorilor limbii maghiare la nivel mediu care doresc să-și aprofundeze cunoștințele, dat fiind faptul că numeroase note scot în evidență trăsăturile ambelor limbi prezentate în mod contrastiv în plan fonetic, morfologic, sintactic etc.

Nu în ultimul rând, se remarcă prezentarea și aprecierea punctelor de vedere asupra conceptelor gramaticii românești din studiile unor cercetători consacrați precum Mioara Avram, Ion Coteanu, Alexandru Graur, Valeria Guțu-Romalo, Iorgu Iordan, Gabriela Pană Dindelegan, Ștefania Popescu, Marius Sala, la care se adaugă și punctul de vedere propriu al autorului, exprimat clar și concis, pentru a fi ușor înțeles de către receptori.

În consecință, cartea realizată de profesorul Farkas Jenő se recomandă a fi o sursă de informare, pe cât de utilă, pe atât de accesibilă, în primul rând în domeniul gramaticii limbii române, dar și în plan fonetic, ortografic și lexical, ușurând munca elevului prin prezentarea în paralel a acelorași fenomene lingvistice manifestate la nivelul limbii maghiare și deschizând noi perspective în munca celor interesați de studiul comparativ al celor două limbi.

Ramona Ghiță